

literatura i a la pintura. Atreta per la ciència ficció, en la qual es tracta d'un tema que, com ja he apuntat li va interessar particularment, la metamorfosi, copia, sense cap voluntat literària, els arguments d'algunes pel·lícules d'aquest gènere, de *Return of the fly*, per exemple, és a dir, *El retorn de la mosca*, una obra de la qual hi ha una versió recent, valorada positivament per la crítica. Dintre d'aquest gènere, l'atreu particularment, *Le village damné*, títol francès d'una pel·lícula de Woolf Rilla, que va veure a París, a inicis de 1961, una obra emblemàtica, protagonitzada per nens d'un altre món, molt freds i inquietants, uns trets que caracteritzaran els infants de *Mirall trencat*; pel que fa als petits protagonistes de la pel·lícula, va escriure: "els nens d'un altre món. Molt poètic i misteriós". Aquestes paraules concorden amb les que descriu, al pròleg de *Quanta, quanta guerra...* una pel·lícula, *El manuscrit trobat a Saragossa*, que li va interessar particularment, de cara a la novel·la que escrivia; i així la va decriure:

Una de les pel·lícules més originals, més poètiques, més extraordinàriament fora del món que mai havia vist. Passeig de Gràcia amunt pensava si jo podria fer una novel·la que arribés al grau de poesia i de misteri de "El manuscrit escrit a Saragossa".

També li agradaven les novel·les i les pel·lícules d'intriga, de les quals era una lectora i espectadora fidel. Per aquest motiu, Prat li escriu des de Viena. "Ahir va fer un any que vam anar a veure "Vértigo" – i quan hi penso em fa un gran efecte. És una de les pel·lícules realment bones que hem vist" (1. I. 1960). Es tracta d'una pel·lícula d'Alfred Hitchcock, mestre dels "suspense", de l'any 1958, misteriosa i poètica, aquests trets que l'atreien tant com a creadora.

Totes aquestes influències, literàries, pictòriques i cinematogràfiques, demostren la riquesa de l'imaginari de Mercè Rodoreda, un imaginari que, com he provat de demostrar al llarg d'aquest article, es va nodrir de la cultura francesa, en un moment particularment dolç. De fet, Mercè Rodoreda és una autora que ho va saber convertir tot en literatura, "una bèstia literària"¹⁷, una creadora que va maldar, a inicis dels anys seixanta i des de l'exili, per esdevenir una novel·lista universal. I el pas del temps, finalment benèvol, va recompensar el seu esforç i l'ha imposada com la novel·lista més important i universal de la literatura catalana.

¹⁷ Dolores Oller i Carne Arnau, entrevista citada.

Joan Colomines i Puig

LECTURA I CRÍTICA DE POESIA EN LA CLANDESTINITAT 1959-1964:
«BARBOLLES POÈTIQUES» I POEMES

El mes de maig de 1959 el poeta Anton Sala-Cornadó i jo mateix vam decidir iniciar unes trobades íntimes de poesia a casa meua, a Barcelona. Teníem un clar objectiu: donar sortida a les noves produccions de poesia catalana inèdita o bé la que havia estat publicada recentment, així com la dels autors ja acreditats. Es tractava, també, de promoure una lectura crítica d'aquells llibres.

Aquella iniciativa pretenia, de fet, ésser una mena de revista parlada de poesia en uns moments, en ple franquisme, que no eren gens favorables per tirar endavant una publicació impresa, i encara menys en català.

Hi havia hagut algun precedent, entre ells els més coneguts van ser les lectures dels germans Gassó a l'Estudi, les de la joieria Capdevila i les de la llar del geògraf Josep Iglesias, al passatge Permanyer de Barcelona.

Les sessions poètiques es preveien de fer a les nits de dissabtes alterns, un ritme que no s'aconseguí. Per contra, el projecte es mantingué més del que s'esperava. Li vam posar el nom de «Barbolles poètiques» (cosa que certament va rebre uns merescuts comentaris irònics), amb una clara referència al mot «borbollar», que el Fabra defineix com a xerrar. Com que els comentaris de sotamà tingueren lloc un cop fetes les primeres sessions, i com que el nom no feia la cosa i en tot cas només definia els organitzadors, vam decidir de mantenir-lo coratjosament.

La primera sessió fou plantejada com una prova. Va consistir en una lectura comentada de poemes de Maiakowsky, a càrrec d'Agustí Sala, germà d'Anton. La reunió fou interessant i divertida. Al capdavant estimulant. De seguida vam organitzar la segona. Vam triar un jove autor, Joan Vergés, que acabava de publicar *Soledat de paisatges* a la col·lecció «Signe» de Joaquim Horta, i es demanà que en

fes el comentari Joaquim Molas, que aleshores ja despuntava en el món cultural català i que n'havia escrit el pròleg. La convocatòria d'aquella sessió fou redactada a màquina, se ciclostilà al mateix lloc on habitualment s'editaven els pamflets polítics en contra de la dictadura. La convocatòria anava acompanyada d'una carta personal que es distribuï entre el nucli, diguem-ne, resistent de la nostra cultura. M'entretindré a descriure més detalladament aquesta sessió perquè servirà de model de com evolucionaren les altres.

En primer lloc cal parlar de l'audiència. El públic habitual era gent jove i no tan jove que sovint també ens reuníem per impulsar altres activitats cívico-polítiques, al qual s'afegiren personalitats de la cultura catalana: Pere Bohigas, Ramon Aramon, Rafael Tasis, Joan Triadú, Joaquim Molas, Jordi Carbonell, a més d'altres persones que consigno com a testimoniatge: Estanislau Torres, Joaquim Carbó, Carles Macià, Jordi Cots, Josep Ferrer i Ferrer, Lluís Gassó, Concepció Maluquer, Albert Jané, Antoni Font, Bertran i Oriola, Manuel Sayrachs, Tomàs Alcoverro, Jordi Berrio, Joaquim Ferrer i Mayol i les seves germanes, Josep Pedreira, Josep M. Andreu, Santiago Albertí, Antoni Bergós, Montserrat Martí, Eduard Artells, Assumpció Torras, Jordi Vila Foruny, Joan Agut... Però dies abans d'aquella sessió s'esdevingué un fet singular: es va rebre una trucada de telèfon, i a l'altra banda del fil una veu s'identificà com en Carles Riba, el qual va preguntar si la seva presència i la de la seva muller Clementina Arderiu serien ben rebudes. Així mateix vam rebre una carta, acompanyada d'una altra dirigida al poeta Vergés, en què Josep M. de Sagarra agraià l'avís i n'excusava la seva presència.

En conjunt, doncs, hi assistiren una vintena de persones i jo mateix vaig fer la presentació del projecte i d'aquella sessió. Vergés ja era conegut com a poeta perquè havia participat a l'*Antologia Universitària* de 1959, al *Cap d'Any* de Raixa de 1958 i perquè el 1959 mateix havia guanyat un premi del concurs de Cantonigròs per *Sis cançons i altres poemes*. Entre els papers que es conserven hi ha el text d'aquesta presentació, de la qual diria que només se salva una frase que diu: «I en la negror dels seus ulls (els de Vergés) el poeta hi duu el món, amb tots els mons encesos». Després va resultar que Vergés no té els ulls negres. Joaquim Molas va llegir un fragment del pròleg que deia: «Aquest és un llibre inútil, en el sentit que la poesia és inútil i la seva funció acaba allà on comença». I exposava com entenia el llibre: «Com una aventura espiritual de l'autor». Per acabar tan optimista com havia

començat: «Joan Vergés amb aquest primer llibre seu s'ha fet un lloc ben personal dins el nostre petit cementiri literari».

Carles Riba, per la seva banda, va tenir en aquella sessió una actuació tan acurada com les habituals que tenia a l'Institut d'Estudis Catalans. Es feia repetir versos, que després comentava. En el descans que hi havia en cada sessió, i que donava peu a una mena de tertúlia, es comentà el seu *Esbós de tres oratoris* i la seva clàssica versió de l'*Odissea*. Traduireu *L'Eneida*?, va preguntar-li algú. I ell respongué rotundament: «Això no ho faré mai». Ningú no gosà preguntar el perquè. Seria bo de saber-ho.

Després d'aquesta esplèndida sessió, en seguiren trenta-quatre més, que tingueren lloc entre el 15 de maig de 1959 i el 2 de juny de 1962. Al final de l'article transcripció les dades principals d'aquestes reunions: dates, noms dels autors, dels llibres i dels presentadors. Albert Manent ja va publicar una relació inicial a la revista *Serra d'Or*, que ni ell ni jo hem pogut localitzar, però de la qual faig constar l'existència. A partir de la quarta reunió les convocatòries foren impreses per Rafael Tasis, que ja imprimia les de la penya Santamaria, i ho féu seguint el mateix format.

Paga la pena d'esmentar, encara que sigui breument, algunes de les sessions, que considero destacades per un o altre fet. Per exemple, la quarta, dedicada a J. M. Boix i Selva, que va llegir i comentar alguns fragments de *Samson agoniste* de Milton, que ell mateix havia traduït. En aquesta sessió es féu un homenatge a Carles Riba, que havia mort el 13 de juliol anterior, al qual predominà el cor i el sentiment i s'hi llegí el text *A propòsit d'una lectura a la qual assistí Carles Riba*.

La cinquena sessió consistí en la presentació de *La pell de brau*, de Salvador Espriu, una obra encara inèdita aleshores i que fou introduïda per Antoni Comas. Recordo aquella reunió com una de les més destacades: per la qualitat del text, la singularitat de l'autor, l'acurada presentació, també pel debat i per una certa controvèrsia que introduïren els sectors més joves per la coneguda posició espriana de potenciar l'apropament i la conciliació amb Espanya (cosa que al 1959 encara no era ben vista), i per la qualitat de la gent que va assistir-hi: Jaume Vicens Vives, Maurici Serrahima, Alexandre Cirici, Maria Aurèlia Campmany, Jordi Ventura, Marià i Albert Manent, i molts dels que eren habituals, fins a arribar a una vuitantena de persones que es repartien per totes les habitacions del meu pis de l'Eixample, el qual havia estat equipat amb uns petits altaveus. La manca de cadires va

obligar a alguns dels assistents a seure a terra, que és com recordo Jaume Vicens i Serrahima, que estaven entestats a ser a primer rengle.

No cal dir què fou aquella sessió: A Espriu se'l veia encongit i després d'una mena de manifest que va llegir Jordi Ventura, bocabadat. En acomiadar-nos al portal de casa seva, a l'inici del passeig de Gràcia, en aquells jardinets que ara duen el seu nom per honorar-lo, va dir: «I això ho fan sovint?». I sense esperar una resposta, va continuar amb un «pobra senyora de la casa!».

Foren molt interessants les cinc sessions dedicades a poetes universitaris, entre els quals Antoni Sàbat, Maria Àngels Oller, Isidre Molas, Lluís Serrahima, Antoni Montserrat, Xavier Llimona, Ferran Fullà, J.M. Ferrer, J.M. Jaumà, M. Clara Mir, Montserrat Bertran, M. Eulàlia Amorós, Salvi Sanpons. I sobretot Miquel Bauçà, felanitxer, un habitual de les «Barbilles» i d'altres coses, amb el seu posat de rabadà i la seva extraordinària sensibilitat i perspicàcia. No cal dir que aquestes sessions foren les més vives i controvertides: suplien les antologies universitàries dels anys cinquanta i les activitats sindicals a la Universitat, que en aquell moment ressorgien amb el Bloc d'Estudiants Nacionalistes (BEN) i la FNEC.

El 2 d'abril de 1960 tingué lloc la primera de les dues lectures de poetes illencs, en la qual llegiren la seva obra Llorenç Vidal (editor de *Ponent*), Josep M. Llompart (que aleshores ja destacava), Llorenç Moyà, Josep M. Palau, Miquel Barceló, Joan Julià (un personatge misteriós i extraordinari de qui conservo un interessant manuscrit) i Pere Parpal. Van ser presentats per Anton Sala-Cornadó.

L'onzena sessió es dedicà a J.V. Foix, que féu una lectura comentada dels seus poemes, plens de referències toponímico-fantasmagòriques al paisatge del Cap de Creus i Port de la Selva, un itinerari que vaig tenir el goig de fer amb la seva barca, menada per un home més o menys de la seva edat: «Sabeu qui és?» – em preguntà –. «Luard, el mariner». (A Foix li agradava convidar a gent a Port de la Selva, i aquell mateix dia em comentà: «La setmana passada va pujar l'Albert Manent. Es va llevar a les onze. Què us sembla?»). Anècdotes a banda, la presentació d'aquella sessió fou a càrrec de Joan Triadú, que entre altres coses va dir: «Si no hagués succeït tot el que ha passat, ara tots parlariem amb el llenguatge que utilitza el poeta Foix».

També vull destacar la vint-i-dosena sessió, del 15 d'abril de 1961, íntegrament dedicada a Blai Bonet i a la seva obra *Comèdia*. Bonet havia despertat una gran expectació en publicar la novel·la *El mar*.

Entre els sectors joves no queia bé l'aire, diguem-ne, hispànic de la seva poesia, a d'altres els desagradava el seu misticisme religiós i encara altres menystenien la seva heterodòxia. Fou una sessió, doncs, realment viva, polèmica i dura, que Blai Bonet va aguantar amb enteresa, que és el que més va sobresortir-ne i que va fer possible que després establíssim un interessant intercanvi epistolar.

La sessió dedicada a Joan Brossa fou presentada per Alexandre Cirici Pellicer. En aquell moment, el 13 de maig de 1961, Brossa tenia moltíssima obra inèdita, tant en el repertori de sonets clàssics com en el dels poemes visuals. Però la seva obra no es cotitzava, ben poca gent se'l prenia seriosament, malgrat els esforços d'Antoni Tàpies per aconseguir-ho. Calgueren si més no deu anys perquè assolís el reconeixement de la crítica. Al Primer Festival de Poesia Catalana de 1970, Brossa va tenir-hi un èxit considerable amb un senzill poema sobre els mossos d'esquadra. I és que Brossa té un gran sentit de l'oportunitat i l'agudesesa del ninotaire traslladada a l'àmbit de la literatura.

La sessió de Tomàs Garcés fou introduïda per J.M. Andreu. Garcés acabava de publicar la seva *Obra poètica*, a la Selecta, amb un pròleg de Josep Sebastià Pons, i de la qual estava molt satisfet. Ens va dir: «En aquest volumet hi ha la meua vida, i em compensa de tot». Aquesta és una frase enigmàtica que tal vegada també caldria investigar. La veritat és que escoltar la poesia de Garcés dita per ell mateix era una pura delícia, cosa que també passava quan ho feia Marià Manent.

La sessió dedicada a Josep Palau i Fabra fou aquella que va provocar l'interès del jovent. Tothom esperava veure com diria el seu famós i mític poema *La sabata*, que fou acollit amb entusiasme.

De les trenta-quatre sessions de «Barbilles», n'hi va haver tres, però, de ben diferents. En un cas perquè per primera vegada s'utilitzaren enregistraments de l'Arxiu Sonor de Poesia, que recollia les veus de diversos poetes, fins i tot d'aquells que encara vivien a l'exili, i que un dia caldrà ressenyar. En aquella sessió es passaren dues cintes, una amb la veu de Josep Carner, que va enviar-nos des de Brussel·les la seva muller, Mme. Noulet, i una altra de Josep M. de Sagarra, que ens cedí Manuel Sayrach, el gran col·leccionista de poesia catalana, i que va servir-nos per homenatjar el poeta, que feia poc que havia mort. La segona sessió a destacar fou la dedicada a un conjunt de narradors catalans: Enric Massó, Estanislau Torres, Carles Macià i

Joaquim Carbó. Enric Massó acabava de rebre el primer premi Sant Jordi de narrativa amb el llibre *Viure no és fàcil*. I certament, a partir d'aquell moment la vida no li'n fou gens, de fàcil. Amb la tercera sessió d'aquestes tres diferents preteníem iniciar un nou debat sobre la llengua literària, que vam batejar amb el nom de «Diàlegs». El primer fou a càrrec de Ramon Aramon, que va demanar, amb enraonats escrúpols acadèmics, que la seva intervenció no fos enregistrada, amb la qual cosa hem perdut un debat encès i important que va ser presentat per Joan Triadú, el qual va fer unes notables intervencions que fins i tot eren aplaudides, cosa que normalment no es feia per tal d'observar una de les regles essencials de la clandestinitat d'aquells encontres. Una clandestinitat, en general, més aviat mal duta, malgrat l'organització d'un muntatge d'entrades i sortides ben controlat, del qual conservo el record que era emocionant i divertit. La veritat és que el prestigi d'alguns dels assistents ens salvà de prohibicions i de sancions, per bé que en les «passades» dels organitzadors i assidus a «Barbolls» per la *Jefatura de Policia* els eren recordades amb preocupació mútua.

Per acabar aquesta descripció del que foren «Barbolls» vull esmentar la sessió celebrada el 2 de juny de 1962, que vam dedicar al poeta alguerès Àngel Cao, que més que no pas llegir va declamar els seus poemes, i que fou presentat per l'ambaixador de l'Alguer a Catalunya, en Pere Català i Roca. Les reunions de «Barbolls», doncs, s'acabaren aquell 2 de juny. I aquell mateix mes vaig escriure l'editorial del número 1 d'una hipotètica revista a la qual vaig posar el títol de *Fulls de paper*, després el de *Fulls de poesia*, i, finalment, el nom definitiu de *Poemes*. Des del primer número hi figurava el meu nom com a editor, a l'estil anglès i, per bé que no se l'esmentava, des d'aquell mateix moment Joaquim Molas esdevingué estretament lligat a la nova revista.

D'aquella revista, però, se'n publicaren només vuit números entre l'hivern de 1963 i la tardor de 1964. Encara conservo el número 9 paginat, que és el que correspon al moment en què la censura va prohibir la revista. Així mateix, també existeixen els projectes, amb material inclòs, dels números 10, 11 i 12, que no ha vist mai ningú.

Com que la revista *Poemes* ha estat estudiada per Enric Balagué i Àlex Broch en l'article publicat a la miscel·lània de Joan Gili; i també en l'extens comentari que en féu el professor Jaume Aulet en una comunicació que va presentar al Congrés de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes celebrat a Frankfurt el 1994; a més

que M. Dolors Figueres, Susanna Parals, Mònica Pujol i Maria Jesús Rius n'han fet objecte d'un estudi universitari, datat al 1990 i que les autores em feren arribar amb unes anotacions substancials del director del seu treball; i pel fet que *Poemes* és una revista publicada i trobable a les biblioteques, no faré una descripció completa dels vuit números (al final d'aquest text, però, n'he resumit el contingut i també el del núm. 9 ja paginat). Així doncs, només apuntaré uns comentaris generals sobre allò que no consta enlloc, i, en canvi, m'entretindré a detallar els quatre números inèdits.

Voldria començar esmentant la cura que posarem a triar el format, el disseny, la maquetació, el grafisme del logotip i dels enunciats, i, sobretot, la composició d'una pàgina solta en color rosa que recollia els índexs, molt informatius, que es compaginaven amb uns anuncis de prou qualitat. L'edició dels dos primers números anà a càrrec de Joaquim Horta, a la seva impremta Frontis S.A., i la resta s'estamparen a les Gràfiques Marina. Val a dir que ambdues impremtes contribuïren molt al caràcter singular de l'edició. El pintor i escriptor Vilacases s'encarregà del grafisme del logotip (que té registre de marca patentada) i de les capçaleres de cada apartat, que serveixen el mateix estil. El paper era d'una suau tonalitat ocre, el text anava en tinta negra, així com les il·lustracions, llevat de les del número 7, dedicat a J.V. Foix, que foren a color. Posàvem molta cura en l'estètica, fins i tot en els impresos de gestió interna i en els de propaganda, que eren molt diversos.

No és d'estranyar, doncs, que de seguida els subscriptors fossin gairebé 500. El tiratge oscil·lava entre els 700 i els 1000 exemplars, cosa que va permetre'n una distribució adequada.

La comptabilitat va aconseguir de ser sanejada. Existeix un registre comptable, que ara resumiria així: les despeses globals dels 9 números (maquetació, impressió i distribució) incloent-hi el pagament d'algunes col·laboracions i dels tràmits davant la censura, el Departamento de Orientación Bibliográfica del Ministerio de Información y Turismo, que feia el gestor de Madrid, sumen 61.545,60 pessetes, de les d'aleshores. Els ingressos (subscripcions, vendes i anuncis) foren de 65.771,55 pessetes. És clar, aquí no hi són comptades les hores de treball.

El gestor de Madrid, el senyor Bernardo Crespo, fou un personatge clau en la vida de *Poemes*. Vaig connectar-hi a través de Rafael Tasis, i només vaig relacionar-m'hi per carta. No sé ni com era ni què feia. Tinc un munt de cartes d'ell, que es podrien publicar amb el títol *Com*

salvar els esculls d'una censura. A vegades em deia: «Como no lo admitían, he ido a otra ventanilla». Un dia va enviar-me un telegrama amb el text següent: «Mallorca salvada. Escribo». Volia dir que el número 3, que incloïa el poema *Mallorca durant la guerra civil* de Rosselló Pòrcel, havia estat aprovat. Sempre vaig tenir la sensació, però, que malgrat les retallades i les supressions en alguns poemes, l'esmentat senyor era un bidell del Ministerio que tirava del tampó.

El final de la revista *Poemes* fou còmic i descortès. D'una banda Crespo m'envià una nota que deia: «Se me acabaron las ventanillas», i de l'altra vaig rebre un paper en octau i sense membret ni cap mena d'identificació que, a més de fer-hi algunes consideracions administratives, deia: «No lo presenten más en Orientación Bibliográfica». Aleshores vaig fer gestions davant el delegat d'Información a Barcelona, un tal Ortiz, que, a banda de bones paraules, no obtingueren cap resultat. No gens segur que continuar la revista clandestinament fos una opció eficaç, vaig consultar amb el rector de la parròquia de Sant Medir de La Bordeta, on s'imprimien tots els pamflets polítics del país. Mossèn Vidal m'oferí la solució: que *Poemes* s'acollís a la censura eclesiàstica, fent-hi constar al peu d'impremta que era un suplement cultural de la revista *Pedres vivents* que editava la parròquia com a suplement literari, també, de la *Hoja Dominical*.

Però *Poemes* s'acabà no ben bé com a resultat dels entrebancs de la censura, sinó per donar pas a una nova empresa que a la parròquia de Sant Medir i a mi va semblar-nos important: el Premi per a poetes inèdits Amadeu Oller, que encara avui s'atorga.

Tal vegada sigui indicat fer un breu comentari dels editorials de la revista i dels noticiaris. La seqüència argumental dels vuit editorials és més o menys aquesta: El que calia en aquells moments era enarborar la bandera de la poesia, resseguir-ne els camins, la gent que la feia i establir un diàleg col·lectiu a través dels poemes (fascicle 1). Calia partir del passat i dels nostres clàssics per sortir del clos i projectar-nos enfora (fascicles 2 i 3). Per fer-ho era indispensable que recuperéssim la llibertat, també la més difícil, que és la llibertat interna de cadascú, si és que volíem integrar els neguits de la societat a la poesia (fascicle 4). Per avançar calia que destaquéssim la qualitat dels nostres autors i en potenciéssim el reconeixement: Josep Carner (fascicle 5), J.V. Foix (fascicle 7), Carles Riba, però també Shakespeare i el Dant (fascicle 8). Enteníem que calia integrar la poesia als anhels de la societat, del

poble, sobretot en aquells moments de crisi de producció i d'edició que vivia Catalunya (fascicle 6).

El noticiari, que recollia notícies rebudes per conductes ben diversos i que eren avaluades pel professor Joaquim Molas, responia al desig d'informar sobre la producció, l'edició i les activitats que generaven la poesia catalana, és a dir, aquella que s'escrivia en català, però sense oblidar-nos d'incorporar els diferents corrents de la poesia estrangera mitjançant la traducció d'alguns poemes.

Vegem ara, breument, els quatre números que no vam poder publicar. Del número 9 el més interessant és la inclusió de quatre poemes inèdits de Salvador Espriu; les opinions de Joan Fuster, Joan Triadú i Joan Lluís Marfany sobre el llibre *Poesia Catalana del segle XX*; un llarg estudi d'Arthur Terry sobre T.S. Eliot, que aleshores acabava de morir. El número 10 era dedicat a la Cançó, i havia de portar el títol genèric de *Poesia joglaresca*, al qual estava previst de publicar les respostes d'Espriu, Gabriel Ferrater, Joan Oliver i el músic Oms a una enquesta sobre la Nova Cançó, a més d'incloure-hi una cronologia, elaborada per Ermengol Passola, sobre la Nova Cançó i de les dues-centes setanta actuacions que s'havien fet fins aquell moment. El número 11 havíem pensat de posar-li el títol *La poesia: de l'acadèmia a l'espectacle*, fent referència així a la Cova del Drac i a l'edició de discs, i que, atès que no s'edità mai, més endavant m'incità a escriure l'article «La paraula i el cant, camins per a la poesia», publicat a *Serra d'Or*. Al número 12 preteníem definir el Neorealisme, donant-ne mostres amb la inclusió de poemes inèdits. Aquell esforç va servir perquè després llancés el manifest, que anava sense signar, *Cap a un nou, real i necessari moviment poètic*, que fou escrit el 1968, però que no es publicà fins al 1971. Així mateix, l'any 1963 *Poemes* va preparar un qüestionari sobre la poesia, la llengua i la creació literària, al qual respongueren Xavier Amorós, Clementina Arderiu, Agustí Bartra, Miquel Bauçà, Salvador Espriu, Gabriel Ferrater, Albert Manent, Josep Palau i Fabra, Pere Quart, Jordi Sarsanedas, Joan Teixidó, Francesc Vallverdú i jo mateix. Va ser publicat el 1968 amb el nom de *Qüestionari «Poemes»-1963* al número 4 de «Les Hores Extres», una col·lecció de poesia que editava el poeta i jesuïta Ramon Comas, mort prematurament.

Per acabar, només voldria recordar dues coses més. En primer lloc, un parell de sessions de poesia que vam organitzar sota l'enunciat *Pàgines orals de «Poemes»*, que en realitat relligaven les antigues

sessions de «Barbolles» amb la revista: la primera, de l'1 de desembre de 1962, consistí en la lectura de *Guardeu-me la paraula* de Xavier Amorós, que fou presentat per Josep Ferrer; i la segona, de l'onze de gener de 1964, en què el valencià Lluís Alpera va presentar la seva *Antologia de la poesia i de la cançó realista a València*, durant la qual és féu també una audició de les darreres gravacions de Raimon.

I això és tot. Potser cal dir, també, per evitar les confusions i perquè ningú es trenqui el cap buscant-lo, que aquell *Anuari de la poesia 1966* que anuncià l'Editorial Aymà (que aleshores era propietat de J.B. Cendrós) amb el mateix logotip de *Poemes*, i que pretenia recollir les activitats poètiques dels anys 1965 i 1966, a l'estil del que havia fet la revista, no va publicar-se mai.

BARBOLLES POÈTIQUES

Del 16 de maig de 1959 al 2 de juny de 1962, 34 Sessions

1959

1. 16 de maig Agustí Sala-Cornadó, *La poesia de Maiakowsky*. Presentació: JCP.
2. 30 de maig Joan Vergés, *Soledat de paisatges*. Presentació: JCP i Joaquim Molas.
3. 27 de juny Miquel Arimany, *D'aire i de foc*. Presentació: JCP.
4. 3 d'octubre J.M. Boix i Selva, Lectura i comentaris de la seva traducció de John Milton *Samson, agoniste*. Presentació: Anton Sala-Cornadó.
En aquesta sessió es féu un homenatge a Carles Riba amb motiu de la seva mort, amb la lectura del treball *A propòsit d'una lectura a la qual assistí Carles Riba*.
5. 21 de novembre Salvador Espriu, *La pell de brau*. Presentació: Antoni Comas.
6. 19 de desembre Pere Quart, *Vancances pagades*. Presentació: Joaquim Molas.

1960

7. 20 de febrer Joan Argenter i Francesc Vallverdú, *Lectura de poemes*. Presentació: M.A. Capmany i Joaquim Molas.
8. 5 de març Poetes universitaris: Montserrat Bertran, Antoni Sàbat, Isidre Molas i M. Àngels Ollé, *Lectura de poemes*. Presentació: JCP.
9. 12 de març Poetes universitaris: Ma. Eulàlia Amorós, Lluís Serrahima, A.Riu Solsona i Salvi Sanpons, *Lectura de poemes*. Presentació: JCP.
10. 2 d'abril Poetes illencs: Llorenç Vidal, Joan Julià, Pere Pujol i Miquel Barceló. Presentació: ASC.
11. 30 d'abril J.V.Foix, *Poemes comentats*. Presentació: Joan Triadú.
12. 21 de maig Homenatge a J.M. López Picó. JM. Boix i Selva, F. Cid, Anton Sala-Cornadó, Lluís Gassó, Octavi Saltor i Manuel Bertran i Oriola. Presentació: JCP.

A la convocatòria hi havia Albert Manent i Artur Llopis que s'excusaren.

13. 15 d'octubre Poetes illencs: J.M. Llompart, Llorenç Moyà i J.M. Palau i Camps. Lectura de fragments de *Poemes de Mondragó*, *Ulisses* i *Poemes*. Presentació: Anton Sala-Cornadó.
14. 29 d'octubre Concepció Maluguier, *l'Àngel rebel*. Presentació: JCP.
15. 19 de novembre Josep M. Andreu, *Intento al poema*. Presentació: ASC.
16. 3 de desembre Joaquim Horta, *Paraules per a no dormir*. Presentació: Josep M. Castellet.
- 17.- 17 de desembre Lluís Valeri, *Rèquiem per a Carles Riba*. Presentació: JCP.
-
- 1961
18. 20 de gener Joan Llacuna, *Aurora de l'Aragall*. Presentació: Joaquim Molas.
19. 4 de febrer Narradors, Enric Massó, Estanislau Torres, Carles Macià i Joaquim Carbó. Presentació: JCP.
20. 11 de març Poetes universitaris, M. Clara Mir, Miquel Bauçà, J.M.Ferrer i Ferrer i J.M. Jaumà. Presentació: JCP.
21. 25 de març Jordi Cots i Moner, *Poemes*. Presentació: Anton Sal-Cornadó.
22. 15 d'abril Blai Bonet, *Comèdia*. Presentació: JCP.
23. 29 d'abril Primera sessió de la sèrie Diàlegs: Ramon Aramon i Serra, *Els problemes de la llengua literària i de la cultura a Catalunya i a d'altres països*. Presentació: Joan Triadú.
24. 13 de maig Joan Brossa, *Antologia poètica*. Presentació: A.Cirici Pellicer.
- 25.- 27 de maig Ferran Canyameres, *Poesia i prosa*. Presentació: Joan Agut.
26. 10 de juny Rosa Leveroni, *Antologia poètica*. Com a presentació es llegí la *Carta-pròleg* que Carles Riba escriví per a aquest llibre, que significa un record al dos anys de la seva mort.
27. 25 de novembre Tomàs Garcés, *Poemes*. Presentació: J.M. Andreu.

28. 16 de novembre Josep Palau i Fabra, *Poemes*. Presentació: JCP.
29. 23 de desembre Gravacions de Josep Carner i de J.M. de Sagarra, de l'Arxiu Sonor de Poesia. Presentació: JCP.
-
- 1962
30. 17 de febrer Poesia universitària: J. Aymamí, A.Montserrat, X.Llimona i F.Fullà, *Lectura de poemes*. Presentació: Rafael Tasis i Pere Aramon.
31. 11 de març Josep Genovés, Miquel Planas i Montserrat Pujol, *Lectura de poemes*. Presentació: JCP.
32. 24 de març Manuel Bertran i Oriola. Presentació: Maria Bertran i Tura.
33. 28 d'abril Poetes inèdits: A. Jané, A.Torres, A.Font i F.Gironella. *Lectura de poemes*. Presentació: J.Vila, C.Maluquer i JCP.
34. 2 de juny Àngel Cao, poeta de l'Alguer. *Lectura i comentaris de poemes*. Presentació: Pere Català i Roca.

EDICIONS ORALS DE POEMES

- 1962 - 1 de desembre Xavier Amorós, *Lectura de Poemes*. Presentació: Josep M. Ferrer i Ferrer.
- 1964 - 11 de gener Lluís Alpera, *Lectura de poemes* acampnyada de gravacions de cançons inèdites de Raimon. Presentació: JCP.

P O E M E S

DATA	POETES DE SEMPRES	POETES INEDIT	POEMES INEDIT	POESIA PREMIADA	CORREU TEMPS	CRÍTICA *	POESIA DE FORA	IL·LUSTRACIONS
1	Hivern 1963	Guerau de Maçanet	Isidre Molas F.Fullà	J. Carner J.V. Foix	C. Arderiu	A. Terry	J. Molas J. Triadó JM.Ferrer *	Vilacasa S.Spencer (R.Tasis)
2	Primavera 1963	J. Roca i Roca	A.Montserrat N. Villangómez T. Garcés J. Horta	Blai Bonet	-----	J. Molas J. Triadó *	C.Pavese (Francesc Vallverdú)	I. Balanyà
3	Estiu 1963	B. Rosselló Pòrcel	JM. Ferrer F.Parcerisas J. Sarsanedas	Pere Quart Ll.Alpera	JM.Castellet *	JCP	E.E. Cummings (M.de Pedrolo)	Ll.Trepat
4	Tardor 1963	Anònim S.XV	L. Benetia Montserrat Manent	A.Bartra J.Palau Fabre	J.Manresa Owe Pellsj_	A. Terry	JR. Becher (F.Formosa) I.Bachmann (A.Quintana)	JM. Subirachs
5	Hivern 1964	Guerau de Liost	Ll.Arakil S.Clotas	J.Carner	M.Sunyol	J.Molas *	-----	J. Obiols
6	Primavera 1964	M.Anton Martí	J.Vila JM.Llompart	J.Teixidor M.Sampere	J.Molas J.Bofill	JLL.Marfany *	J.Prévert (R.Tubau) (JCP)	J.Rabascall
7	Estiu 1964	Ramon Llull	Coloma L.leal	JV. Foix	-----	J.Colomines	J.Romeu * G.Sansone	Joan Miró J.Sunyer F.Galí J.Gausachs García Lorca
8	Tardor 1964	Carles Riba	J.Soler	C.Arderiu G.Ferrater	J.Melendres	M.Ferrer *	Josep Faulí * JCP	A.Clavé A.Tàpies Picasso Anònim de Florència J.Triadú M.Villangime z)
9	Hivern 1964 (no publica)	M.Sants Oliver	JM.Sobrer A.Plans	S.Espriu	-----	A.Terry	J.Fuster J.Triadú JL.Marfany	J.Claret T.S.Eliot (M.Manent)

Tots els números contenen, a més:
Editorial (JCP)
Noticiaris (JCP) (JMB) (Altres)

Els números: 1, 5 i 6 contenen, a més:
Poesia Publicada (JCP) (JMB)